

Četiri stoljeća pučkog obrazovanja u Koprivnici

I.

Kao što povijest, odnosno uspomene i narodnosna sjećanja, pripadaju samim temeljima jenog naroda, tako i obrazovanje (školstvo) pripada u onaj najvitalniji dio u životu ljudske zajednice bez koje je svaki napredak nezamisliv. Stoga je i razumljivo što i kod našeg suvremenog čovjeka, u hrvatskoga naroda, vlada i osobito zanimanje za korijene i razvoj obrazovanja. Koprivnica i Podravina pripadaju, eto, u one gradove i krajeve u kojima obrazovanje ima izrazito dugu razvojnu liniju, dugu tradiciju — što je, dakakako, povezano s općim gospodarskim i društveno-političkim razvojem ovog dijela hrvatske domovine kroz povijest. Upravo grad Koprivnica, iako se nalazio u srcu tadašnje Vojne krajine — kada su "ničijom" podravskom zemljom prema istoku bijesnili sukobi s turskim četama, taj grad obrtnika i trgovaca, seljaka, vojnika i kmetova koji je postao slobodnim kraljevskim varošom još daleke 1356. godine, smogao je snage i inicijative da već potkraj 16. stoljeća, ili točnije 1590. godine, osnuje svoju prvu župsku pučku školu. Ostvario je to među prvim gradovima i trgovištima sjeverne Hrvatske. Od tada, kroz duga prošla četiri stoljeća ili četiri stotine godina, školstvo Koprivnice i Podravine prošlo je trnovit ali slavni povijesni put, ono je bilo sastavnim dijelom vjekovne borbe čovjeka za opstanak i napredak na ovom tlu.

Dr. L. Brozović u svojoj "Građi za povijest Koprivnice" piše i ovo: "Iz sačuvanih isprava može se ustanoviti da se škola u Koprivnici prvi put spominje godine 1590. i da je bila smještena u trošnoj zgradi, južno od župne crkve, do tvrđavskih (malih) vrata, kraj župnoga dvora". Ovaj zaključak, zapravo Brozović izvodi iz podataka koje spominju R. Horvat i M. Sudeta (poznati povjesničari i kroničari Koprivnice) o dugogodišnjem sporu koprivničkoga franjevačkoga samostana i župe Sv. Nikole oko prava na vlasništvo crkve i ruševina oko njih (prije crkva Blažene djevice Marije, danas Sv. Nikole), a koji se vodio u toku 17. stoljeća. U toku ovoga dugog sudskog procesa, poslao je 1660. godine zagrebački biskup Petar Petretić u Koprivnicu kanonika Andriju Šunšaka, koji je, među ostalim, dobio zadatak da ispita nekoliko najstarijih stanovnika Koprivnice, ne bi li utvrdio i na taj način da li su u

pravu franjevci ili svjetovni župnici župe Sv. Nikole.

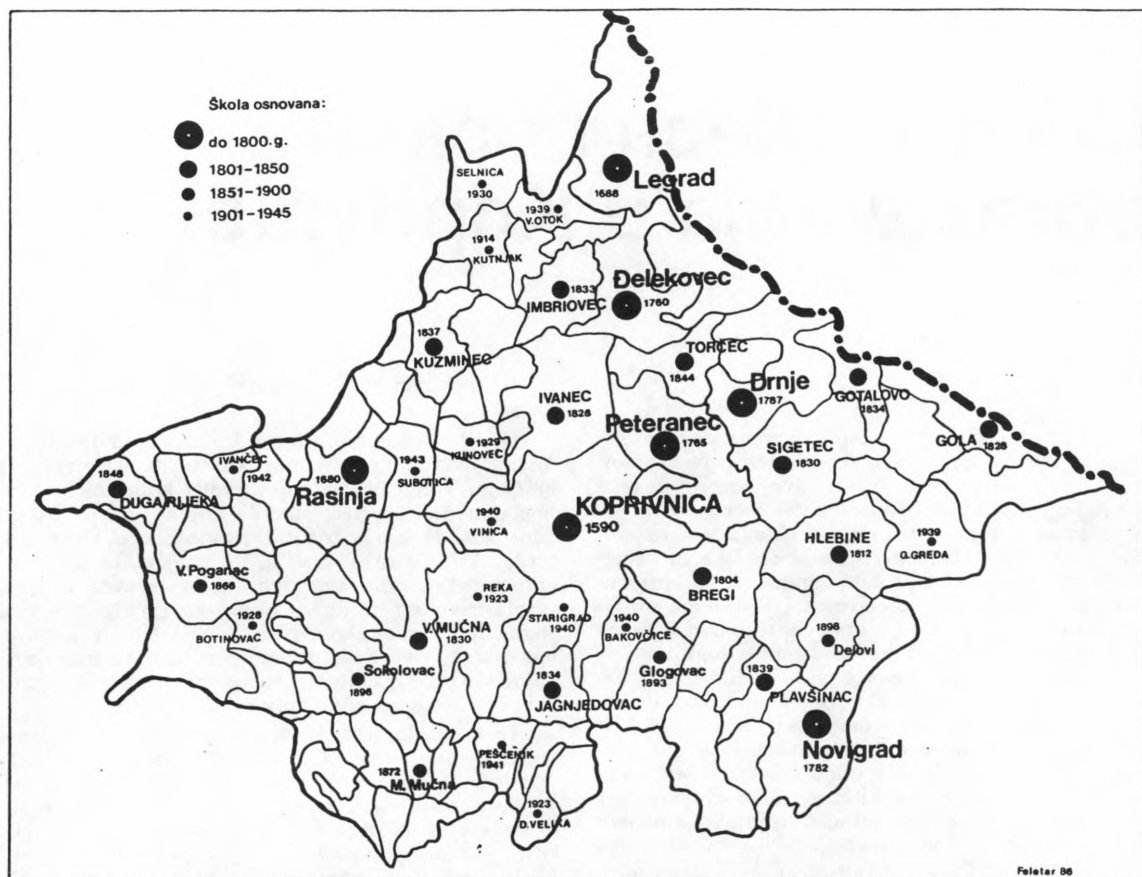
U sačuvanom zapisniku od 31. ožujka 1660. godine, spomenutom kanoniku tvrdi koprivnički građanin Tomo pl. Natuli, vojvoda koprivničke krajine u tvrđici Sigetec, star 77 godina, da je "župni dvor nekada bio južno od župne crkve tik samih tvrđavskih (malih) vratiju, a spojen sa župnom crkvom. Kraj župnoga dvora bila je tada i škola (shola trivialis), te da su obje ove zgrade bile vrlo stare. Spomenutu školu polazio je i Natuli, kada je bio dječak. Ove dvije zgrade porušene su kasnije iz vojničkih razloga, jer je na onom mjestu podignut jedan od nasipa tvrđe koprivničke".

To bi, dakle, uz neke druge posredne izvore (koje također valja vezati uz znamenite kanonske vizitacije župe koprivničke), trebala biti potvrda da je već 1590. u Koprivnici postojala župska škola, da je imala svojeg učitelja koji je pripadao župi Sv. Nikole, što su potvrdili i drugi u vrijeme koprivnički građani saslušani od strane kanonika Šunšaka 1660. godine. U svakom slučaju, pa i bez obzira da li je možda ova župska škola osnovana i nešto ranije (što će možda dokazati nova arhivska istraživanja) — godinu 1590. možemo danas slobodno odrediti za rođendan organiziranijeg pučkog školovanja u Koprivnici i Podravini.

II.

Pojavu pismenosti i rudimentarnih oblika obrazovanja možemo i u Podravini, dakako, datirati u dalju slavensku prošlost, a pogotovo u kasni srednji vijek. Goleme razlike u imovnom stanju i društvenom položaju, uvjetovale su i različitost u stupnju obrazovanja, s naznakom da je i ovim vrlo reduciranim i početnim oblicima učenja bio obuhvaćen mali broj osoba. Pismenih ljudi bilo je i u srednjovjekovno doba u Podravini izričito malo, a početke rudimentarnih oblika obrazovanja treba vezati prvenstveno uz aktivnost crkvenih redova, osobito franjevaca (oni su u Koprivnici osnovali samostan već 1292. godine).

Uz ove, tzv. samostanske, postojale su i župske škole, jer su djecu povremeno podučavali i župnici, orguljaši ili kapelani u rimokatoličkim župama. Međutim, to su bile tek povremene škole, s vrlo

Prostorni raspored svih škola osnovanih do 1945. godine na području današnjeg teritorija općine Koprivnica

ograničenim programom i brojem polaznika, u kojima je "pismenost imala služiti u prvom redu čitanju molitvi i poučno-nabožnih spisa, a tek onda potrebama života". D. Franković i S. Hajduk o ulozi župskih škola pišu i ovo: "Kroz duga stoljeća puku su bile dostupne isključivo župne škole. To nisu oformljene obrazovne ustanove, već jedna od djelatnosti u okviru župe, ponajčešće marginalna i povremena. U suštini bila je to vjersko-moralna edukacija, prvenstveno za uključivanje mladih župljana u brojne i komplicirane vjerske obrede. Stanovit broj dječaka određivan je za svećenički stalež i time izdavan iz svoje klase. Tek rijetki pojedinci iz naroda uspijevali su steći nešto elementarne pismenosti. Učitelji su klerici, kasnije sve više i svjetovnjaci, praktički župnikove sluge, a izvođenje obuke uglavnom im je sporedna djelatnost. Nisu postojale nikakve nastavne osnove niti pak ustaljen raspored rada. Obučavanje, individualno ili u manjim grupama, obavljano je u crkvenim prostorijama ili u učiteljevu stanu, u danas teško zamislivim uvjetima.

Svoje (uglavnom mršave) dohotke, pretežno u natu-ri, učitelji su dobivali od župljana, samog župnika ili su ubirali pristojbe od roditelja učenika. Ponegdje su učitelji bili potpomognuti i od mjesnoga vlastelina".

Od 14. stoljeća nadalje već ima podosta vijesti o Podravicima koji su studirali na sveučilištima u Beču, Parizu, Pragu, Budimpešti, Nürnbergu i drugdje, kao i u srednjim školama u bližim hrvatskim, ugarskim, slovenskim, austrijskim i češkim središtima. Svi su oni osnovno obrazovanje uglavnom stekli u svojim naseljima ili negdje u blizini, iako u oblicima organiziranog školstva u to doba još nema govora. Na razvoj školstva i obrazovanja u to doba je presudni utjecaj imala crkva, a na nicanje i razvoj ove djelatnosti u Podravini značajno utječe nicanje i djelovanje prvih škola u nekim susjednim područjima.

Tako su već 1503. godine pavlini u Lepoglavi osnovali gimnaziju, a u drugim pavlinskim i franjevačkim samostanima već su i ranije egzistirali razni oblici obrazovanja. Pavlinski samostan u Križev-

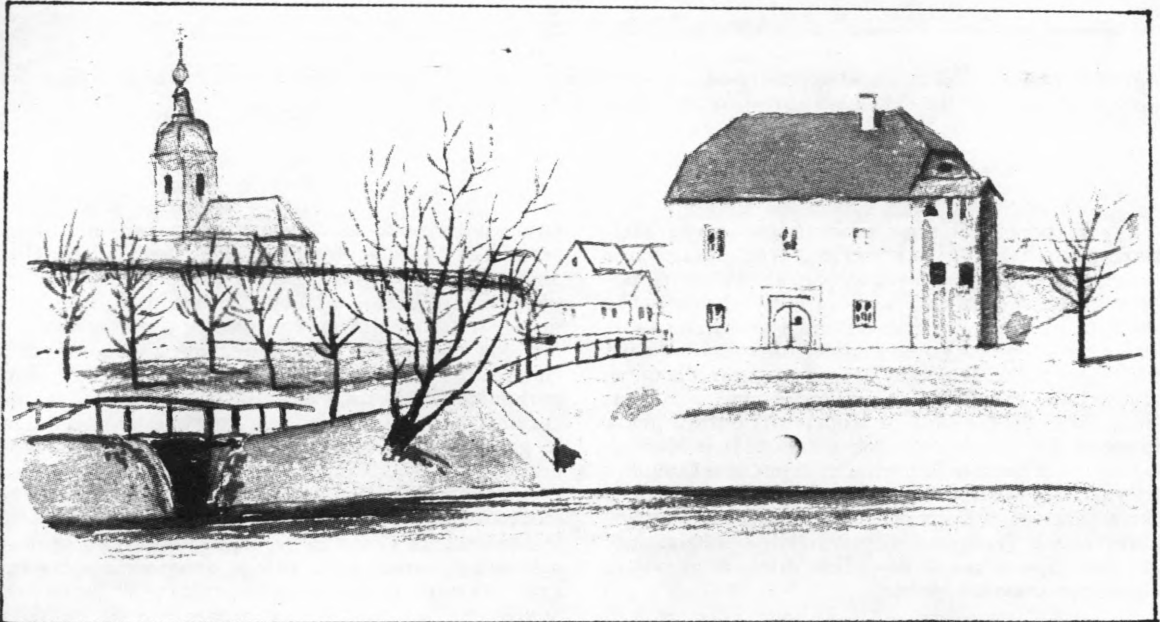
III.

cima vrlo rano organizira podučavanje mladeži, a 1675. car Leopold I potvrdio je djelovanje križevačke gimnazije sa četiri razreda (kasnije je ukinuta). I župske škole djeluju već od kraja 15. stoljeća, a računata se da je jedna od najstarijih u sjevernoj Hrvatskoj — ona u Varaždinskim Toplicama osnovana oko 1480. godine. Jedna od najstarijih škola osnovana je i u Laslovu, u Virovitičkoj županiji, 1525. godine. Škole vezane uz župne dvorove ubrzo zatim niču i u drugim naseljima, a za daljnji napredak obrazovanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj osobito je jak utjecaj imala varaždinska gimnazija, koju su pravilno osnovali već 1636. godine.

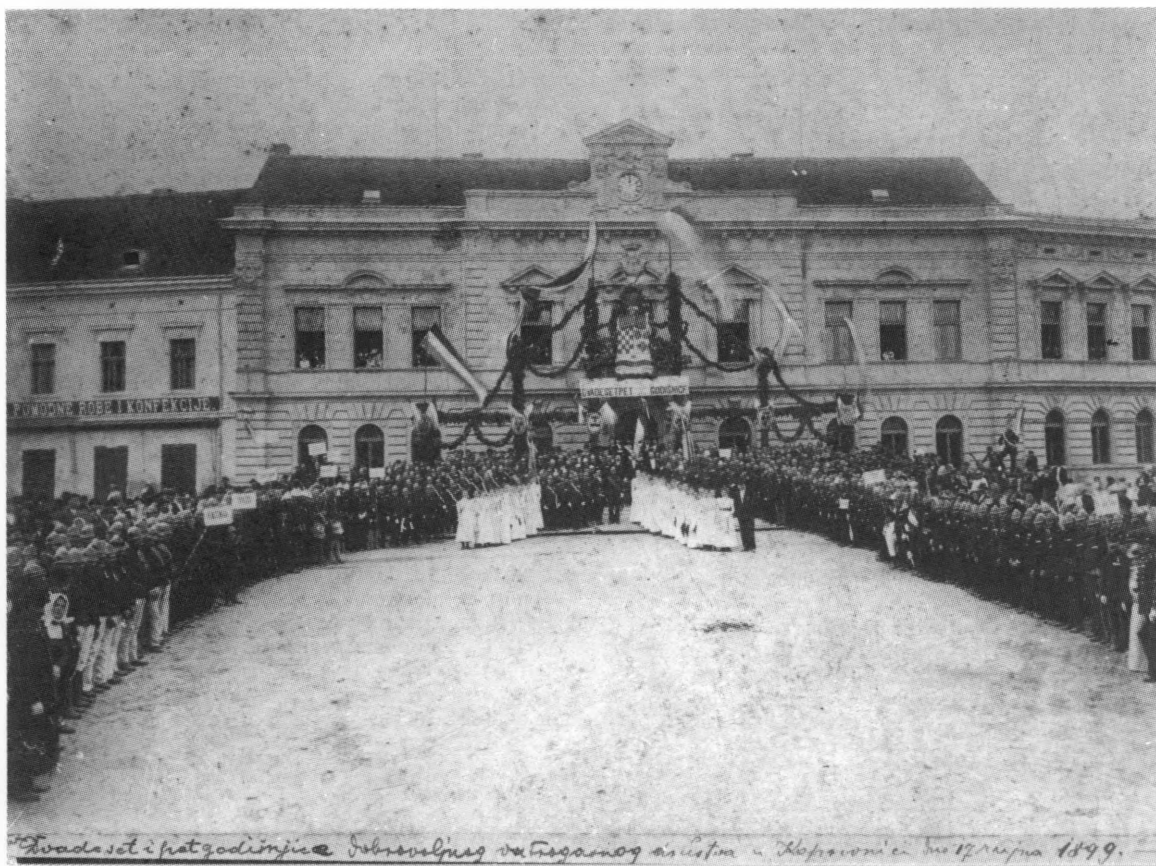
O djelovanju župske škole u Koprivnici, koja je započela radom, kao što smo naveli, oko 1590. godine, u 16. i 17. stoljeću ima vrlo malo podataka, odnosno — jasno je da i ova škola nije djelovala kontinuirano niti suviše uspješno. Iz jednog dokumenta iz 1612. godine, doznajemo i ime zasad prvog poznatog učitelja u našem gradu — zvao se Stjepan Vrpski ("građanin, notar i rektor škole"). Kanonska vizitacija od 20. svibnja 1650. godine izvještava da je u župi učitelj N. Kranjec, a 1659. godine Grgur Šimunčić, koji podučava 12 dječaka. Kako doznajemo iz kanonskih vizitacija, potkraj 17. stoljeća župska škola u Koprivnici gotovo i ne radi, a stanje se nešto poboljšalo tek u prvoj polovici 18. vijeka. U to doba već se javljaju i župske škole u nekoliko drugih najvažnijih naselja koprivničke Podravine (vidi kartogram).

O kompleksnom i burnom razvoju obrazovanja u Koprivnici u kasnijim godinama, pa sve do danas, na ovom mjestu govorit ćemo tek sintezno, samo s nekim glavnim podacima (inače o tome je gotovo dovršen jedan temeljit i opširan rukopis) — tek toliko da upozorimo javnost na golemu važnost razvoja školstva u Koprivnici za ukupni razvoj i samobitnost ovdašnjeg naroda.

Tek u drugoj polovici 18. i pogotovo u 19. stoljeću i u Podravini je definitivno proveden proces institucionaliziranja obrazovanja i školstva, što je bitno utjecalo ne samo na bujniji i kvalitetniji razvoj društvenog i duhovnog života, već i na ukupni — dakle i gospodarski probitak kraja. Može se ustvrditi da u Podravini sve do donošenja marijaterezijanskog Općeg školskog reda (Allgemeine Schulordnung) 1774, odnosno njegove razrade u Hrvatskoj 1777. godine (Ratio educationis), javnog i organiziranijeg školstva, zapravo, i nije bilo. U većim naseljima djelovali su tek neki oblici tzv. župskih škola, koje su dobrim dijelom bile vezane uz sposobnost i inicijativu (uz svećenika) seoskih orguljaša "ludimagistera", odnosno uz župni dvor. Brojni zapisi iz kanonskih vizitacija iz 17. i 18. stoljeća govore uglavnom o lošoj organiziranosti obrazovanja, o nekontinuitetu u obrazovnom procesu, slabom položaju učitelja i slično.

Zgrada gradske oružarnice (Zeighaus) izgrađena 1714. godine — jedna od prvih stalnijih školskih objekata u Koprivnici (crtež Stjepana Kukeca)

Zgrada gradske vijećnice u Koprivnici bila je pučka škola od svoje izgradnje 1856. pa sve do 1892. godine (ovo je snimka s jedne vatrogasne proslave pred gradskom vijećnicom 1899 godine)

Ipak, ponešto i prije spomenutoga prvog školskog zakona iz 1777, kojim osnovno obrazovanje postaje uglavnom obavezno, neka značajnija poddravska naselja pokušavaju oformiti i javne pučke škole (a ne samo župske), dok se u sjedištima kaptanija na području Vojne krajine osnivaju obvezatno trivijalne pučke škole (uglavnom na njemačkom jeziku). Iako je ostala i dalje (uglavnom) u rukama franjevac, župska škola u Koprivnici dobiva pravo javnosti već 1725. — učitelj u župi tada je Mijo pl. Gudić, a trivijalnom ili normalnom pučkom školom, s tri razreda, postaje tek 1768. godine. To znači da je škola tada već pod upravom izabrane gradske općine koprivničke (odnosno koprivničkoga magistrata), ali funkciju učitelja najvećim dijelom obavljaju uglavnom crkvene osobe.

Od kraja 18. stoljeća u Koprivnici su nastavu u školi držali dijelom franjevci i dijelom svjetovni učitelji. Već tada je pučka škola bila obospolna, od-

nosno polazile su je i djevojčice — iako u malom broju. Tek 1786. godine uveden je i treći razred. Godine 1841. koprivničku pučku školu polazilo je 98 učenika, čiji je broj u sljedećem razdoblju vrlo brzo rastao. U to doba školski je prostor u gradu Koprivnici još uvijek bio vrlo stiješnjen i neadekvatan. Najveći dio nastave odvijao se u prostorijama stare oružarnice (Zeighaus, izgrađene 1714), ali i u nekim kućama (pa i u ubožnici kraj župnoga dvora). Stoga je godine 1853. osobno ban Josip Jelačić na središnjem koprivničkom trgu položio kamen temeljac za suvremenu školsku zgradu (uz to su priređene velike narodne svečanosti, a pozdravnu pjesmicu banu je čitao učenik Gjuro Ester, kasniji upravitelj škole i naš veliki komediograf, koji je ostavio i dragocjene zabilješke o povijesti koprivničkoga školstva). Suvremena školska zgrada predana je na uporabu 1856. godine — to je objekt današnje gradske vijećnice, izgrađen u tadašnjem neoklasicističkom građevinskom slogu.

Međutim, broj učenika naglo je rastao. Godine 1870. u pučku školu u Koprivnici polazi već nešto više od tri stotine učenika, a 1873. uveden je i četvrti razred, da bi uskoro započeo i tzv. šegrtski tečaj (odnosno stručna nastava za učenike u privredi). Razvoj osnovnog obrazovanja u Koprivnici i cijeloj Podravini osobito je uznapredovao nakon 1874. godine kada je hrvatski sabor donio Zakon ob ustroju pučkih škola i preparandijah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji — tim je zakonom pučko četverorazredno školovanje definitivno postalo obvezatno i u svjetovnoj vlasnosti (učitelji su postali državni službenici s plaćevnim razredima).

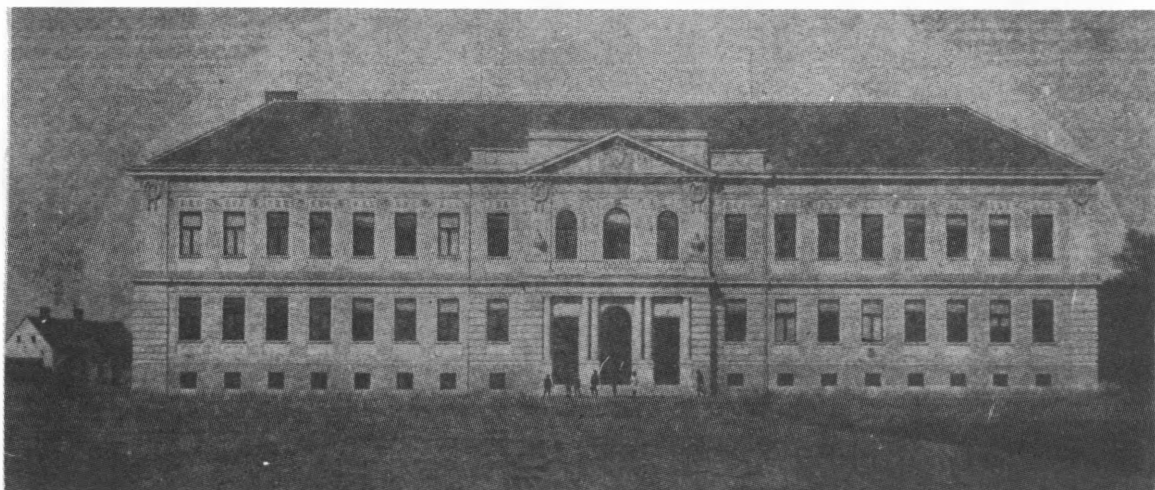
U to vrijeme Koprivnica doživljava i svoj gospodarski i demografski uspon, pa se krajem 19. stoljeća prilazi izgradnji nove, veće i komfornije pučke školske zgrade. Tako je izdašnom pomoći gradskog magistrata slobodnoga kraljevskoga grada Koprivnice, ali i uz pomoć i pokroviteljstvo tadašnjeg znamenitog hrvatskog ministra prosvjete i kulture — Ise Kršnjavoga, u Gospodskoj ulici 1892. godine predana na uporabu velebna klasicistička školska zgrada (tu je danas zgrada bivše II. osnovne škole u Ulici JNA), a stara zgrada je srušena u eksploziji veljače 1945. godine, što je za kulturno-povijesno nasljeđe grada upravo golema šteta).

U spomenici Obće pučke dječjačke i djevojačke škole u Koprivnici, u dijelu koji opisuje 1892. godinu, o novoj školskoj zgradi čitamo i slijedeće: "Novom školskom godinom dobio je naš drevni grad vrlo lijepu jednokatnicu, koja bi mogla i većem gradu uresom biti. U toj zgradi prelimirano je u prizemlju 6 školskih soba, a u prvom katu isto toliko. Osim toga proviruje na zapadnoj strani na srijedi ove zgrade prostrana modernim zahtjevima odgovarajuća gombonica. Prizemno skrbljeno je za udoban stan školskoga podvornika. U prvom katu pako nalazi se po jedna soba za zbornicu, za ravnateljsku pisarnu, za knjižnicu, a jedna za kabinet opredjeljena. Vanjsko lice ove zgrade jest upravo sjajno, arhitektoničnimi nakiti pruženo. Krasan krov od škripljevaca uveličavaju ukusno provirujući dimnjaci, munjovodi, svjetlišna okna, suzbijači snijega i ini modernim zahtjevima odgovarajući objekti. Trošak izgradnje iznosi uračuniv i novi namještaj 64.437 forinti i 20 novčiča".

Početak ovoga stoljeća broj učenika u koprivničkoj pučkoj školi, koja je imala i opetovnicu i šegrtsko dopunsko obrazovanje, popeo se prvo oko 500, a pred prvi svjetski rat i na 800 učenika. S obzirom da se u to vrijeme i sam grad urbanistički, demografski i gospodarski značajnije razvio, pokrenu-

Prekrasna zgrada koprivničke pučke škole izgrađena pokraj župne crkve Sv. Nikole 1892. godine, srušena u eksploziji veljače 1945. godine

Zgrada male koprivničke realne gimnazije snimljena neposredno nakon izgradnje 1908. godine

Učenci i nastavno osoblje IV. razreda male kraljevske realne gimnazije u Koprivnici 1907/1908. školske godine

ta je i inicijativa za osnivanje koprivničke gimnazije. Na molbu građana Koprivnice, odnosno gradskog poglavarstva predvođenoga agilnim gradonačelnikom Josipom Vargovićem, Kraljevska zemaljska vlada u Zagrebu, preko svojeg Odjela za bogostovlje i nastavu, donijela je ljeti 1906. godine odluku da se dokinu viši razredi pučke škole i osnuje **Privremena mala realna gimnazija**. Ova je odluka donijeta 25. kolovoza 1906, tako da je 12. rujna mogla otpočeti nastava u prvom, drugom i trećem razredu realke.

Novoosnovana mala realna gimnazija u Koprivnici radila je u početku u prostorijama velebne pučke škole (izgrađene 1892). Na jesen prve školske godine 1906/1907. nastavu je upisalo 88 učenika i 32 učenice, a privremeni upravitelj bio je prof. Mile Cindrić. Odmah potom započele su i pripreme za izgradnju nove gimnazijske školske zgrade (današnja OŠ "Mira Bano"). Uz velike svečanosti položen je kamen temeljac 17. studenoga 1907, a projektant i izvođač radova bila je poznata zagrebačka građevinska firma Carmelutti. Za manje od jedne godine pod "Pikom" je izrasla skladna jednokatna zgrada, koja je tada pripadala među najsvremenije školske zgrade u sjevernoj Hrvatskoj. Uz veliku pompu zgrada je predana na uporabu 15. rujna 1908. godine, a na otvorenje je stigao osobno i tadašnji hrvatski ban grof Pavao Rauch (ova zgrada je nadozidana drugim katom 1953, a 1990. započele su pripreme za njezinu temeljitu rekonstrukciju).

Tako su 1908. sazreli uvjeti da koprivnička gimnazija dobije i četvrti razred i postane potpuna mala realka. To je i ozakonjeno rješenjem od 9. prosinca 1908. i odobreno od cara Franje Josipa 25. studenog 1908. godine. Otada ovaj školski zavod nosi službeno ime: Kraljevska mala realna gimnazija u Koprivnici, a broj učenika narednih se godina kretao od oko 120 do 170 đaka oba spola.

IV.

I burno razvojno razdoblje koprivničkoga školstva između dvaju svjetskih ratova, odnosno u vrijeme drugoga svjetskoga rata, ovdje ćemo opisati tek s nekoliko najvažnijih podataka. Školstvo međuratne Podravine također je doživjelo krupne promjene, budući da je osnovana nova država, a uz to je dakako inauguriran i promijenjen školski plan i program. Tada se već počelo govoriti i o obaveznom osmogodišnjem školovanju, ali je od toga u praksi malo ostvareno. Do 1945. godine mreža pučkih škola u Podravini je bitno popunjena: na prostoru današnje tri općine djelovalo je čak 78 škola, od kojih u selima (današnje) koprivničke općine 39, đurđevačke 21 i ludbreške 18 osnovnih škola. Broj osnovaca na području današnje općine Koprivnica kretao se od oko 4100 u 1919. do 4570 u 1939. odnosno oko 4000 u 1945. godini. U gradu Koprivnici broj učenika u pučkoj školi porastao je od 556 u 1919. na 839. u 1939. (odnosno čak 963 u 1943) ili 780 u 1945. godini.

Osnovno školstvo u Koprivnici bilo je sve do 1922/23. školske godine organizirano u dvije odvo-

IZVJEŠTAJ

privremene male realne gimnazije

KOPRIVNICI

za školsku godinu

1907/8.

Koprivnica.

Knjigotiskara M. Neugebauer-a

1908.

Naslovna stranica jednoga od brojeva izvještaja o radu koprivničke pučke škole i gimnazije u Koprivnici — ovo su izvješća iz 1907/1908. školske godine

jene škole u istoj zgradi: Državna narodna dječjačka škola i Državna narodna djevojačka škola. Od 1923. do 1937. te se škole ujedinjuju u jednu, a od spomenute godine se opet razdvajaju po spolu učenika (ca). Bila je to jedna od rijetkih podravskih škola koja je imala pet razreda, a uz školu je još i djelovala i Osnovna stručna škola (ženski ručni rad, domaćinstvo i slično), te Šegrtška škola koja je radila samo u određene dane u tjednu i obuhvaćala nekih godina i više od 50 koprivničkih učenika u privredi.

U školi je djelovalo niz učeničkih i humanitarnih organizacija, pa je tako 23. rujna 1931. otvorena i školska kuhinja Crvenoga križa za siromašne učenike. U 1933. i 1934. izgrađena je i posebna zgrada ove kuhinje (dograđena školskoj zgradi sa zapadne strane): tu je bila uređena suvremena kuhinja, blagavaonica i garderobe. Godine 1932. učenici su po prvi put putovali na ekskurziju na more — ovaj put u Bakarac kraj Rijeke gdje se nalazila kolonija

Kolektiv realne koprivničke gimnazije u 1931/1932. školskoj godini

Crvenoga križa. Posebnu je pak važnost imalo djelovanje Šegrtske škole, a 1923. crkvena družba Kćeri Božje Ljubavi u Koprivnici osnovala je i prvi dječji vrtić (1924. sagrađena je i velebna zgrada ove družbe — današnji Dječji dom u Basaričekovoj ulici).

U procesu obrazovanja, kao i u društvenom i političkom životu Koprivnice i Podravine, od posebnoga je značenja bilo i međuratno djelovanje koprivničke gimnazije, kao središnjega srednjoškolskoga zavoda za ovaj dio Hrvatske. Uskoro nakon prvoga svjetskog rata ovaj je zavod konačno prerastao u potpunu realnu gimnaziju s osam razreda, što je ujedno značilo i udvostručenje broja učenika i nastavnog osoblja. Ukupan broj gimnazijalaca povećao se od 213 u 1919. godini na 480 u 1940, odnosno na 643 u 1945/46. školskoj godini. **U ljetnom roku 1921. godine po prvi put se na koprivničkoj gimnaziji polagao ispit zrelosti (velika matura) — ispit je polagalo osam kandidata.**

Ukupno podravsko osnovno školstvo, a pogotovo koprivnička gimnazija, teško je proživjelo stradanja drugoga svjetskoga rata, ali je dalo borbi protiv fašizma svoj golem doprinos.

V.

Poslijeratna staza koprivničkoga i podravskoga školstva i obrazovanja bila je jednako vijugava, uspješna i promašena, baš kao i naš ukupni gospodarski i društveno-politički razvoj. Svi elementi tako kompleksne grane ljudskoga razvoja i opstojanja kao što je školstvo, zaslužuju da budu temeljito i stručno istraženi i prezentirani. Bit će to predmet rada za povjesničare-, sociologe, pedagoge i druge specijalnosti. Podravina više ne pripada pokrajinama koje su bez svoje inteligencije, bez svojih stručnih povijesnih studija i izdanja. Tom raznovrsnom spektru, u kojem se već i nalazi dio istraživanja o razvoju i značenju školstva, bit će zasigurno u skorij budućnosti dodana i kompleksna knjiga o povjesnici obrazovanja.

Ovom prigodom tek bismo naznačili da je i osnovno školstvo, a u skladu s općim mijenama, u prošlih 45 godina prošlo brojne promjene, od kojih su neke bile i ključne. Naša zemlja, a pogotovu Hrvatska, poznata je izgleda i po stalnom eksperimentiranju u području obrazovanja, pa i naš kraj nije bio pošteđen tih stalnih mijena i novih htijenja. Te su promjene bile osobito oštre u području srednjega

obrazovanja. Danas se, pak, nekako vraćamo starim vrijednostima i nekadašnjim iskustvima, kako bismo u budućnosti ipak dosegli nove domete, ali manjim, sigurnijim koracima. U skladu s promjenama u školskom planu i programu, te u suglasju s izrazitim promjenama u prostornom rasporedu stanovništva i kretanju prigodnoga priraštaja, mijenjala se stubokom i mreža osnovnih škola na području grada i općine Koprivnica.

Danas na području općine Koprivnica djeluje osam matičnih osnovnih osmogodišnjih školča: OŠ "Mira Bano" Koprivnica s pet područnih škola u okolici grada (osmogodišnjom školom u Bregima i četverogodišnjim školama u Bakovčicama, Glogovcu, Jagnjedovcu i Reki); OŠ "7. studeni 1943." Koprivnica s tri područne škole (osmogodišnjom u Kunovcu i četverogodišnjom u Ivancu i Starigradu); OŠ "Branko Jambrešić-Zriko" Koprivnica s dvije područne škole (četverogodišnje u Vinici i Donjoj Velikoj); OŠ "Franjo Mraz" Drnje sa čak osam područnih škola (osmogodišnjim školama u Goli i Hlebinama, te četverogodišnjim školama u Gotalvu, Otočki, Novačeki, Peterancu, Sigecu i Torčecu); OŠ "Bratstvo i jedinstvo" Legrad sa četiri područne škole (osmogodišnjom u Đelekovcu, te četverogodišnjim u Imbriovcu, Podravskoj Selnici i Velikom

Otoku); OŠ "Ivan Horvatić-Čuk" Novigrad Podravski s dvije područne škole (četverorazrednim školama u Delovima i Plavšincu); OŠ "Kalnički partizanski odred" Sokolovac sa pet područnih škola (četverorazredne škole u Maloj Mučnoj, Sremu, Velikom Botinovcu, Velikoj Mučnoj i Velikom Pogancu).

U te škole je u školskoj godini 1989/90. polazilo 6173 učenika, od kojih u koprivničke gradske škole 3103 đaka ili čak nešto više od polovice (što samo po sebi govori o krupnim promjenama u prostornom rasporedu stanovništva u koprivničkoj Podravini). K tome, dakako, valja još pribrojiti i oko 1400 učenika Centra za usmjereno obrazovanje u Koprivnici (koji 1990. ponovno uvodi i prvi razred gimnazije). Tu je, potom, i predškolski odgoj — jaslice i vrtići nalaze se uglavnom u Koprivnici, ali i u Novigradu, Goli, Legradu, Đelekovcu i Koprivničkom Ivancu — s ukupno 558 djece.

Slično kao i broj učenika, tako se s prijatnim stanjem ne može pogotovo uspoređivati broj nastavnog i drugog osoblja, koji je danas zaposlen u prosvjeti grada i općine Koprivnica. U tom vrlo važnom segmentu djelatnosti danas radi 593 profesionalna radnika, od kojeg broja je 75 posto nastavno osoblje. Popunjenost prema stručnosti na našem je području razmjerno dobra (znatno bolja od repu-

Kolektiv koprivničke gimnazije snimljen oko 1953. godine

bličkog prosjeka), iako je materijalni položaj prosvjete i osobito zaposlenih u ovoj djelatnosti — još i danas razmjerno vrlo nepovoljan.

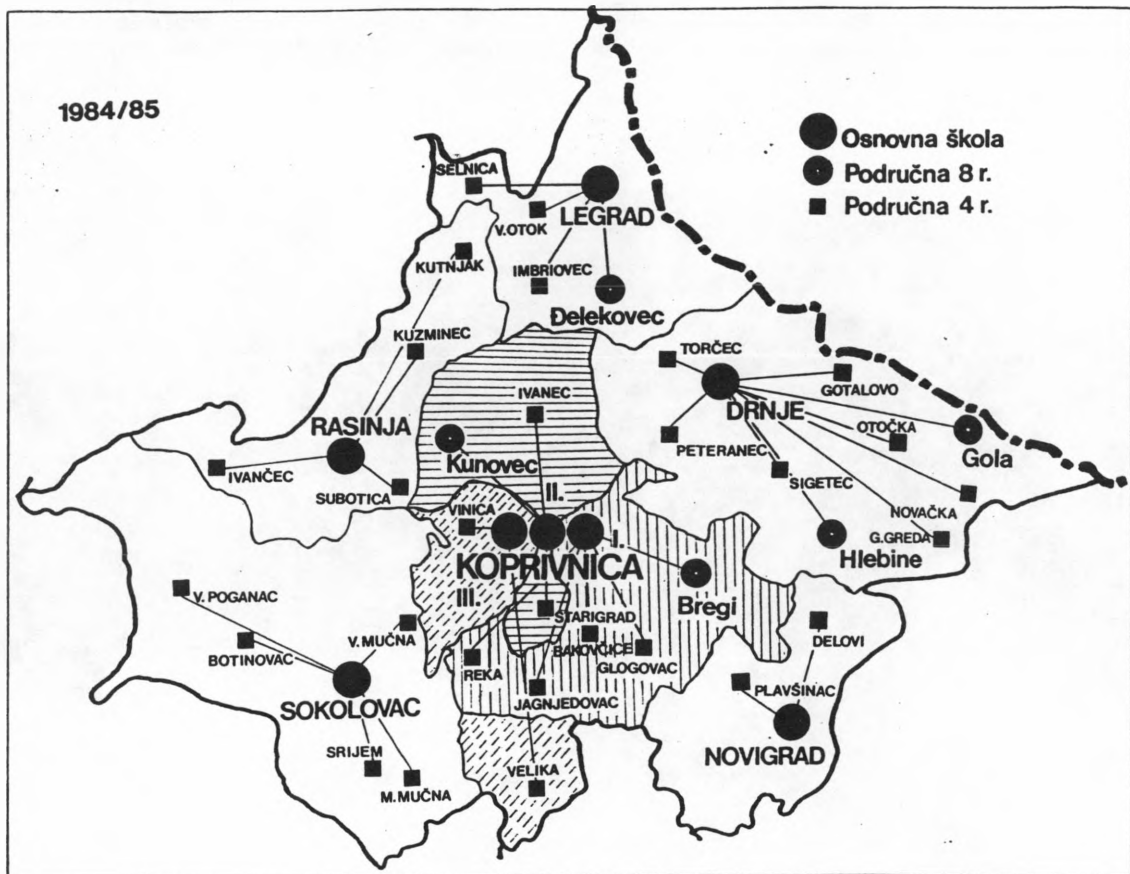
Iako danas još ne možemo biti zadovoljni sa strukturom stanovništva grada i općine Koprivnica prema stvarnoj školskoj spremi, ipak istini za volju treba naglasiti da se ta struktura u pozitivnom smjeru popravila pogotovo u zadnja tri desetljeća. S izuzetno dugom tradicijom školstva i obrazovanja, Podravina je i u međuratnom razdoblju već pripadala među one hrvatske i jugoslavnske pokrajine koje su imale razmjerno mnogo pismenog i školovanog stanovništva — ali je zaostajanje prema srednjoj i zapadnoj Europi bilo golemo. Te su razlike do danas ponešto smanjene, iako su još uvijek velike.

Ukoliko usporedimo razmjerno kratko razdoblje od dva desetljeća — između popisa stanovništva 1961. i 1981. godine — primijetit ćemo goleme razlike u strukturi stanovništva prema školskoj

Posto

Škola	Grad Koprivnica		Općina Koprivnica	
	1961	1981	1961	1981
Bez školske spreme	17,9	4,6	21,4	5,7
Nepotpuna OS	49,2	31,5	64,2	51,2
Osnovna škola	11,0	20,1	6,4	18,8
Škole KV i VKV	14,0	18,3	5,3	11,0
Stručne srednje škole	2,4	14,5	1,2	7,7
Gimnazija	2,9	2,7	0,8	1,2
Više škole	1,0	3,5	0,3	1,6
Fakulteti	1,6	4,8	0,4	2,8
Nepismeni	6,6	2,5	8,0	4,2

Struktura stanovništva starijeg od 15 godina grada i općine Koprivnica (u relativnom sudjelovanju od ukupnog) prema pismenosti i školskoj spremi — prema popisima stanovništva 1961. i 1981. godine.

Današnja mreža osnovnih škola na području općine Koprivnica — s naglašenim prostiranjem gradskih osnovnih škola

spremi u gradu i općini Koprivnica. Također vjerujemo da će se mnogi iznenaditi stvarnim podacima (Tablica 1): naime, bez ikakve školske spreme i s nepotpunom osnovnom školom (najčešće sa četiri razreda) 1961. u gradu Koprivnici bilo je čak 67,1 posto, a u cijeloj općini 85,6 posto stanovništva! To sudjelovanje se u 1981. godini smanjilo u gradu na 36,1 posto i u općini na 56,9 posto — ali je još uvijek vrlo veliko (dakako s tendencijom smanjivanja, što će zasigurno dokazati popis stanovništva koji će se provesti 1991. godine). S druge strane, raste sudjelovanje stanovništva koje ima srednje, više i visoko obrazovanje, što osobito vrijedi za grad Koprivnicu. U tome zacijelo svoj golem doprinos ima kontinuirano i razmjerno uspješno djelovanje sistema obrazovanja u osnovnim i srednjim

školama u Podravini. Međutim, postavlja se i opravdano pitanje: nismo li mogli ostvariti više, jer obrazovanje je temelj svakog napretka — nije li i u tome jedan od razloga našeg sve izraženijeg zaostajanja za naprednom Europom?!

Naše se društvo, u današnjem procesu opće demokracije i vraćanja istinskim vrijednostima čovjeka-pojedinaca, opet nalazi na povijesnoj prekretnici i vjetrometini — kada upravo obrazovanje i školstvo moraju biti jedna od osnovnih poluga napretka i izlaska iz krize. Potencijali za suvremenije i uspješnije djelovanje i u prosvjetnim kolektivima u Koprivnici i njezinoj općini — očito postoje. I ova jedinstvena obljetnica — čak 400 godina osnovnog obrazovanja u Koprivnici — u tom smjeru treba i mora biti snažan poticaj.

Izbor iz osnovne literature

1. Dragutin Franković: Povijest školstva i pedagogije u Hrvatskoj, Zagreb 1958.
2. Leandar Brozović: Grada za povijest Koprivnice, Koprivnica 1978.
3. Paškal Cvekan: Tristo godina samostana i crkve u Koprivnici, Koprivnica 1975.
4. Josip Kirin: Razvitak pučkog školstva u Hrvatskoj i Slavoniji, Zagreb 1925.
5. Mate Sudeta: Povijesni podaci o postanku i razvitku pučke škole u Koprivnici, Podravske novine, brojevi 17-28, Koprivnica 1931.
6. Antun Cuvaj: Grada za povijest školstva kraljevina Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danas, Zagreb 1910—1913.
7. Božena Filipan: Pet stoljeća narodne prosvjete pučkoga školstva u Varaždinskoj županiji, Godišnjak GMV, Varaždin 1985.
9. Vladimir Pletenac: Nastanak i razvitak osnovnih i nekih drugih škola u Varaždinu, Varaždinski zbornik, Varaždin 1983.
10. Alojz Jembrih: Studenti iz sjeverne Hrvatske na bečkom sveučilištu u XV. i XVI. stoljeću, Podravski zbornik, Koprivnica 1980.
11. Ivan Topličan, Marija Winter: Školstvo na području bivšeg kotara Ludbreg, Ludbreg monografija, Ludbreg 1984.
12. Rudolf Horvat: Povijest sl. i kr. grada Koprivnice, Zagreb 1943.
13. Visitaciones de Camarcha, dio o školstvu, HAV, Varaždin
14. Izvješća općih pučkih škola slobodnoga i kraljevskoga grada Koprivnice, razna godišta, HAV, Varaždin
15. Spomenice svih škola s područja općine Koprivnica
16. Blaž Magjer: Čast i dobru zavlačja (Novigrad Podravski), Zagreb 1937.
17. Franjo Tlačak: Kratka povijest ob razvitku pučkog školstva u hrvatsko-slavonskoj Vojnoj krajini, Zagreb 1880.
18. Mato Božičević: Hrvatsko učiteljstvo u narodu, Zagreb 1944.
19. Ljudevit Vukotinović: Nešto o školah pučkih, Reč o svoje vreme, Zagreb 1844.

20. Duro Ester: Kratka povijest o razvitku obće pučke mužke i ženske škole u slobodnom i kraljevskom gradu Koprivnici, Izvješće koprivničke pučke škole 1888/89, Koprivnica 1889.
21. Mijo Židovec: Iz prošlosti naše škole, Izvješće koprivničke pučke škole 1897/98, Koprivnica 1898.
22. Milan Fraisman: Povijest škole u Drnju, rukopis, Spomenica pučke škole u Drnju
23. Cvjetko Pleskalt: Razvoj školstva u Hlebinama, Hlebinski almanah I, Hlebine 1984.
24. Franjo Brdaric: Povijest škole u Koprivničkom Ivancu, Koprivnica 1926.
25. Jenő Háller: Légrad története, Eszek 1912.
26. Franjo Horvatić: Prilog poznavanju razvoja školstva u Novigradu Podravskom, 150 godina škole u Novigradu Podravskom, Novigrad Podravski 1981.
27. Ivan Beruta: Osvrt na Sigetec i Strugu, rukopis, Zagreb 1956.
28. Jaroslav Šidak: Jedno stoljeće u razvitku školstva u hrvatskim pokrajinama (1773—1874), Zbornik za historiju školstva i prosvjete 9, Zagreb 1975.
29. Maksimilijan Vidović: Historija Državne osnovne škole Podravska Selnca, rukopis, OŠ Legrad 1930.
30. Mihajlo Ogrizović: Razvoj školstva i prosvjete na oslobođenom području Zagrebačke oblasti, SZ Hrvatske u NOB-i, Varaždin 1976.
31. Ante Nelmarević: Kratki historijat koprivničke gimnazije, rukopis, arhiva Gimnazije Koprivnica
32. Ante Nelmarević: Iz historijata koprivničke gimnazije, Glas Podravine, Koprivnica, 1.5.1957.
33. Dragutin Feletar: Prilozi za povijest koprivničke gimnazije od 1906. do 1945. godine, podravski zbornik, Koprivnica 1979.
34. Dragutin Feletar: Legrad, monografija, Čakovec 1971.
35. Dragutin Feletar: Glazbeni život Koprivnice, Koprivnica 1977.
36. Dragutin Feletar: Podravina I, Koprivnica 1988.
37. Dragutin Feletar: Podravina, monografija, Koprivnica 1973.